

SOLYMOSI KINGA SAROLTA

A globális nevelés a Fejlesztés Európai Évének tükrében

Konzulens: Dr. Bördös Éva

Bevezetés

Az idei év valódi mérföldkő a nemzetközi fejlesztés területén. 2015-ben járnak le az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) által 2000 szeptemberében meghirdetett Millenniumi Fejlesztési célok, melyeket az idei ENSZ Közgyűlésen a Fenntartható Fejlesztési Célok váltanak fel. Ami viszont a dolgozatom szempontjából fontosabb, az az Európai Bizottság által meghirdetett Fejlesztés Európai Éve (BYD). Az idei keretév apropója a fent említett ENSZ-beli események.¹ Dolgozatomban a keretével kapcsolatos projekteket és kampányokat, valamint a globális nevelésben eddig elért eredményeket fogom vizsgálni. A kutatásnak célja, hogy hozzájáruljon ahhoz, hogy a nemzetközi fejlesztés kérdésköre - ezen belül is a jövő szempontjából kiemelkedően fontos globális nevelés, valamint a nemzetközi fejlesztési együttműködés fontosságának és annak társadalmi tudatosulásának kérdése - beemelődjön nem csupán a közéleti, de az akadémiai diskurzusba is.

A kutatásom középpontjában a fiatal generáció áll, hiszen nagyon fontos, hogy minél fiatalabban megismerkedjünk a nemzetközi fejlesztés fontosságával. Mi vagyunk a legfontosabb korosztály, hiszen a jövőben a mi döntéseinken múlik, hogy mennyit áldoz a fejlett világ a fenntartható nemzetközi fejlesztésre. Az Eurobarometer statisztikáiból megállapítható, hogy a 15-24 éves fiatalok optimistán tekintenek a nemzetközi fejlesztésre és ennek támogatására, azonban Magyarországon kiemelkedően magas az ignorancia ezen a téren. (Eurobarometer, 2015) *A dolgozatomban tehát azt szeretném vizsgálni, hogy a magyar fiatalok hozzáállása megváltoztatható-e a globális nevelés oktatásba való beemelésével.*

A visegrádi négyek összehasonlítása fogja alkotni az első fejezet vázát, ahol be fogom mutatni a követendő gyakorlatokat, illetve a fejlesztés európai évét. Olyan magyar, lengyel, cseh és szlovák fiataloknak szóló projekteket, kampányokat fogok vizsgálni, amelyekre érdemes odafigyelni, illetve amelyek bemutatják, hogy a négy államban hogyan folyik a nemzetközi fejlesztéssel kapcsolatos kommunikáció az állami és a civil szférában. A Fejlesztés Európai Éve kapcsán előtérbe kerültek a kommunikációs lehetőségek, amelyek célpontja elsősorban a fiatal korosztály. A globális nevelés hosszútávú hatásai mellett fontosak az időszakos kampányok is, amelyek felhívhatják

¹ Az ENSZ eseményeken felül Addis-Abeba ad otthont egy jelentős nemzetközi egyeztetésnek a fejlesztés finanszírozásáról, továbbá az év végén Párizsban kerül megrendezésre a COP21, úgyhogy elmondható, hogy 2015 egy igazán eseménydús év a nemzetközi fejlesztés szempontjából.

a fiatalok figyelmét a globális szolidaritás és ezáltal a szerencsétlenebb helyzetben élő embertársaink megsegítésének fontosságára.

A hipotézisem részeként bemutatom, hogy miben áll a globális nevelés. Szemléltetni fogom, hogy a globális nevelés koncepciója Magyarországon még gyermekcipőben jár, ám a nemzetközi példák bizonyítják, hogy ez a módszer valóban fogékonyra és szolidárisra teszi a fiatalokat a nemzetközi fejlesztésre. A kutatás minden fejezetében végzek egy összehasonlítást a velünk hasonló helyzetben lévő visegrádi államokkal, így bemutatom, hogyan áll globális nevelés terén a V4 másik három országa.

A hipotézisemet bizonyítván elmélyedtem a releváns szakirodalomban, illetve tanulmányoztam a hazai civil szervezetek globális nevelést népszerűsítő tevékenységeit. A globális nevelés feldolgozásában segítségemre volt David Hicks: *Thirty Years of Global Education* és Sadiq Abdullahi: *Rethinking Global Education in the Twenty-first Century* című tanulmányai. A visegrádi országok globális neveléssel foglalkozó stratégiái, valamint az Európai Bizottság által kiadott, a Fejlesztés Európai Évének kommunikációs stratégiájával foglalkozó kiadvány is hasznos forrásnak bizonyult a dolgozatom megírásában.

A kutatásom során interjúkat készítettem a témában leginkább jártas személyekkel. A Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) részéről Huber Tímea, a Nemzetközi Fejlesztési Főosztály főosztályvezető asszonyával konzultáltam, aki részletes tájékoztatást nyújtott a Fejlesztés Európai Évével kapcsolatos kormányzati projektekről és a globális nevelés helyzetéről Magyarországon. A másik három visegrádi államból is voltak interjúalanyaim ugyanezekben a témákban: Csehországból Jana Milěřová, a FoRS (Czech Forum for Development Co-operation) képviselője, Lengyelországból Elżbieta Kielak, a Grupa Zagranica globális nevelésért felelős koordinátora, valamint Szlovákiából Andrea Girmanova, a Platforma MVRO projektmenedzsere.

A Fejlesztés Európai Éve (EYD)

A fejezet során vizsgálni fogom a Fejlesztés Európai Évét, amely véleményem szerint ideális alkalom, hogy Magyarországon is megszülessen a politikai akarat a globális nevelés oktatáspolitikába való beemelésére. AZ EYD-hez kapcsolódóan ismertetni fogom a visegrádi négyek 2015-re vonatkozó terveit is, valamint az Európai Bizottság által kidolgozott kommunikációs stratégiát.

A Fejlesztés Európai Éve az első keretév, amely nem valamely belső uniós politikával foglalkozik. Az Európai Évre szóló javaslatot még 2013-ban nyújtotta be az EuropeAid, az Európai Bizottság Fejlesztési Főigazgatósága, az Európai Parlament, illetve a CONCORD (a nemzetközi fejlesztéssel foglalkozó civil szervezetek európai ernyőszerkezete) kezdeményezésére és José Manuel Barroso, akkori bizottsági elnök támogatásával. Az Európai Parlament és az Európai Tanács elfogadta a javaslatot, s végül a jogszabály 2014. május 29-én lépett életbe.²

A keretév egyik célcsoportja a 24 évnél fiatalabb generáció, akik a jövő vezetőiként

² KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM HONLAPJA: *Rövid ismertető: A Fejlesztés Európai Éve (EYD 2015)*. 2015.

irányítani fogják az Európai Uniót. Éppen ezért fontos, hogy fel legyen hívva a fiatalok figyelmére a nemzetközi fejlesztés fenntarthatóságára, amely megmutatkozik az ENSZ Millenniumi Fejlesztési Céljait váltó Fenntartható Fejlesztési Célokban is, tehát alapvetően meghatározza a következő évtizedek fejlesztési irányvonalát.

Az Európai Bizottság által készített kommunikációs stratégia világosan megfogalmazza, hogy a fiatalok elérése az Interneten keresztül a leghatékonyabb, hiszen ez a generáció online jelenléte szinte állandó. A stratégia meg kívánja szólítani mind a politikailag aktív, mind a semleges fiatalokat, éppen ezért rövid, velős és jól megosztható üzenetekre van szükség. A fiatalok megszólítása a közösségi médián, a különféle fesztiválokon, kreatív eseményeken és versenyeken keresztül a leghatékonyabb.³

A Fejlesztés Európai Éve Magyarországon

A dolgozat írása során interjút készítettem Huber Tímeával, a KKM Nemzetközi Fejlesztési Főosztályának főosztályvezető asszonyával, aki részletesen beszámolt a kormány terveiről a fejlesztés európai évével kapcsolatban.

A főosztályvezető asszony az interjú során elárulta, hogy a keretév kapcsán jóval hangsúlyosabb lesz idén a NeFe⁴ kommunikáció, mint az elmúlt években. Ezt egyrészt lehetővé teszi a KKM már lezajlott pályázata, amely magyar civil szervezetek részére lett kiírva, hogy támogassák a Fejlesztés Európai Évével kapcsolatos programjaikat. A nyertes pályázatok között pedig volt olyan, amely a fiatalok felé történő kommunikációt képviseli. Ezen kívül kommunikációs téren is számottevő a HAND szövetséggel⁵ való együttműködés, amely a CONCORD⁶ magyarországi tagszervezete.

A kormányzati kommunikáció állami szintű sajtótájékoztatókkal és sajtóközleményekkel fog zajlani, valamint a rendezvényeken igyekeznek biztosítani legalább a helyettes államtitkári részvételt. Amennyiben pedig lehetőség van rá, a civil szervezetek sajtótájékoztatóin kívánnak megjelenni, illetve legalább háttértámogatást nyújtani.

A fejlesztés európai évét három jószolgálati nagykövet fogja képviselni: Al Ghaoui Hesna, riporter, külpolitikai újságíró; Härtlein Károly, a Budapesti Műszaki Egyetem tanára, a Brutális fizika című ismeretterjesztő sorozat szakértője és Sena Dagadu, az Irie Maffia énekesnője. Az interjún azonban elhangzott, hogy szükség lenne még egy olyan nagykövetre, aki a fiatalokon túl a privát szféra képviselőit is meg tudja szólítani, hiszen egyre nagyobb elvárás a magánszektor részvétele a nemzetközi fejlesztésben.

A várható programokról kiderült, hogy az ELTE (Eötvös Loránd Tudományegyetem) és a NOHA szervezésében egy tavaszi iskola kerül majd megrendezésre humanitárius témában. Ezen kívül a fesztiválokon várható még különgyes részvétel a civil szervezetek standjain és egy e-gyakornoki program elindítása is tervben van. A Fejlesztés Európai Évével kapcsolatban lehet számítani egy közös projektre a többi visegrádi országgal: jelenleg még tervezési szakaszban van egy művészeti pályázat. A kisebbek számára egy gyermekrajz pályázat, míg az idősebbeknek egy fotópályázat kerül meg-

³ *The EYD 2015 Communication Strategy (short version)*

⁴ Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés

⁵ Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség

⁶ Európai Segélyezési és Fejlesztési Civil Szervezetek Szövetsége

rendezésre. A tervezet szerint a verseny szabályzata és az eredményhirdetés közös lesz, valamint a legjobb alkotások egy vándorkiállításán vesznek részt. A rajzpályázat munkacíme: „Hogy fog kinézni a világ a jövőben?”. A fotópályázat munkacíme: „Miért fontos a nemzetközi fejlesztés?”.

A Fejlesztés Európai Éve a többi visegrádi államban

Csehországban a Fejlesztés Európai Évével kapcsolatos események még csupán az előkészítés fázisában tartanak. A háttérinterjún elhangzott, hogy a fiatalokat megszólítandó, tervezik egy, az EYD-vel foglalkozó Facebook oldal elindítását. Az országban jelenlévő civil szervezetek munkája három részre oszlik a Fejlesztés Európai Évével kapcsolatban: egyrészt kampányokon dolgoznak, másrészt a tartalom megfogalmazása zajlik (például közös memorandumok kiadása), harmadrészt pedig oktatási témában készítenek víziókat. Interjúalanyom, Jana Milerová elárulta, hogy a szaktárca által szervezett konferenciák és szakértői egyeztetések fogják kimeríteni az állami tevékenységet előreláthatólag.

Lengyelországban az interjúalanyom állítása szerint még nem történtek meg a végső egyeztetések a civil szervezetek és az illetékes Külügyminisztérium között, így egyelőre nem lehet sok programra számítani. Ami eddig biztos program, az a júniusi „Fejlesztési együttműködés nap” amelyen leginkább családok és fiatalok részvételére számítanak és ahonnan élő televíziós közvetítést biztosítanak, illetve egy fotópályázat és egy dokumentumfilm fesztivál lesz megszervezve a nemzetközi fejlesztés témakörében.

Szlovákiában a Fejlesztés Európai Éve egy külön honlapot kapott, ahol naprakész információk várják az érdeklődő fiatalokat. Számos verseny kerül megrendezésre, lesz például egy esszéíró pályázat középiskolások számára. Ezenkívül tervben van egy nemzetköz konferencia megszervezése is. A fiatalok számára vonzó programként a legnagyobb szlovákiai zenei fesztiválon terveznek egy EYD-vel foglalkozó sátrat állítani, ezen felül megrendezésre kerül a „Days of Africa” programsorozat, illetve egy „Development Day” elnevezésű tematikus nap Pozsonyban az ősszel. Az év végén pedig a „One World Filmfesztivál” egyik idei témája a Fejlesztés Európai Éve lesz. Ahogy Magyarországon, úgy Szlovákiában is vannak EYD jószolgálati nagykövetek Adela Banášová, televíziós és rádiós műsorvezető, Michal Hrovacký, író és Marián Čaučík, a „Jó hír” kampány igazgatójának személyében.

Az értékelésem szerint ugyan vannak törekvések a közösségi média használatára, azonban nincsenek kihasználva azok a lehetőségek, amelyekkel a legkönnyebben el lehetne érni a fiatalokat. Véleményem szerint a magyar hatóságok is bátran élhetnének a közösségi média nyújtotta előnyökkel, hiszen a közélet iránt kevésbé érdeklődő fiatalok megszólítása ezen a módon érhető el a leghatékonyabban.

Hogyan kapcsolódik egymáshoz a Fejlesztés Európai Éve és a globális nevelés?

Ahogy az Eurobarometer felmérésekből kiderült, az európai fiatalok (15-24 éves korosztály) pozitívan tekintenek a nemzetközi fejlesztésre, illetve annak hatékonyságára. Sajnálatos módon azonban a magyar eredmények rendszerint elmaradtak szinte

minden területen az Unióban mért átlagtól. Felmerült bennem a kérdés, hogy ezt a különbséget mégis mi okozhatja, miért ilyen közönyösesek a magyar fiatalok, és ami a leglényegesebb, mit lehetne tenni a jelenség ellen.

Hipotézisem szerint a globális nevelés koncepciója egy kiváló eszköz az ignorancia megszüntetésére hosszú távon. Az Egyesült Államokban, Ausztráliában, Új-Zélandon, Japánban, a nyugat-európai államokban, illetve újabban az arab államokban is hagyománya van a globális nevelésnek. Számos oktatásbeli és iskolán kívüli program és projekt szerveződik a fiatal korosztályok számára, amelyek szélesítik a tanulók látókörét, s ezáltal fogékonyabbak és érzékenyebbek lesznek a világban történő változásokra.

Az előző fejezetben ismertetett Fejlesztés Európai Éve, ahogy már írtam, remek apropót biztosít a globális nevelés meghonosítására Magyarországon. Éppen ezért ebben a fejezetben be fogom mutatni, hogy mik a kormány tervei a globális neveléssel kapcsolatban, illetve milyen szerepet tudnak ebben játszani a civil szervezetek. A hazai tervek mellett pedig megvizsgálom az eddigiekben is tárgyalt közép-kelet-európai államok globális nevelés stratégiáit, amelyek követendő példák lehetnek a magyar kormánynak.

Globális nevelés

Az Európa Tanács által 2002-ben, Maastrichtban megrendezett Európai Globális Nevelés Kongresszuson megfogalmazottak alapján a „*globális nevelés olyan képzés, amely felnyitja az emberek szemét és értelmét a világ realitásaira és ráébreszti őket, hogy a nagyobb igazságosság, egyenlőség és mindenkinek kijáró emberi jogok világára törekedjenek. A globális nevelés magába foglalja a fejlesztési képzést, az emberi jogi képzést, a fenntarthatóságra nevelést, a békére és konfliktus-megelőzésre nevelést, valamint az állampolgársági nevelés globális dimenzióit.*”^{7 8}

A „Maastrichti Globális Nevelés Nyilatkozat” felismerte, hogy a globális nevelés koncepciója elő tudja segíteni a társadalmi egyenlőtlenségek felszámolását hosszú távon. Hozzájárulhat a globális szolidaritás megerősödéséhez azzal, hogy globális állampolgárokat nevel a fiatalokból. A nyilatkozatban megfogalmazták, hogy többek között nemzeti akciótterveket hoznak létre 2015-ig tartó stratégiákkal, növelik a rendelkezésre álló pénzalapokat, valamint a globális nevelés koncepcióját bevonják a képzési rendszer minden szintjébe.⁹

A globális nevelés azonban nem egy 21. századi fogalom. A jelenség először az I. világháború után jelent meg, amikor a háború szörnyűségeinek feldolgozása miatt megjelent az igény a nemzetek közötti megértés oktatására.¹⁰ A második világháborút követően, különösen az ENSZ megalapítása után felerősödtek az ilyen jellegű törekvések. A hetvenes években, a globalizáció – és az egész világot érintő események, mint a

7 Fordította: Simonyi Ágnes (<http://bocs.hu> - Fenntartható Civilizáció Portál)

⁸ O'LOUGHLIN, EDDIE - WEGIMONT, LIAM (szerk.): *Global Education in Europe to 2015 - Strategy, policies and perspectives*. 2002.

⁹ O'LOUGHLIN, EDDIE - WEGIMONT, LIAM (szerk.): *Global Education in Europe to 2015...*

¹⁰ HICKS, DAVID: Thirty Years of Global Education: A reminder of key principles and precedents. *Educational Review* 2003. 3. sz. 265-275. oldal

két olajválság – következményeként felvetődött az oktatás céljainak és szándékainak újragondolása, amelynek következtében a hidegháború után a globális nevelés koncepciója megjelent az amerikai állami iskolákban.¹¹

A globális nevelés koncepciójának fejlesztésében az Egyesült Államok mindig is az élen járt. Az évtizedek előrehaladtával újabb és újabb szempontok jelentek meg, így vált a globális nevelés részévé a nyolcvanas években a megfelelő nyelvismeret fontossága, a nemzetközi események és ügyek megtárgyalása az órák keretében, a környezetvédelem, az állami és nem állami szereplők ismerete (egyházak, civil szervezetek stb.), a múlt és a jelen közötti összefüggések megértése gazdasági, társadalmi, politikai szemszögből. Később fontossá vált a globális gondolkodás és tudatosság elsajátítása, illetve a kultúrák közötti érzékenység és megértés is. Ezek a képességek ugyanis nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy a gyermekekből felelős globális állampolgárok legyenek.¹²

A kilencvenes években fontossá vált többek között az emberi jogok előmozdítása, a biztonság fenntartása, a környezet megóvása, valamint a szegénység csökkentése. Idővel bővült az oktatási módszerek tárháza is: a kulturális sokszínűség megértésének elmélyítésére alkalmas többek között a másik vallásának, a zenéjének, az irodalmának megismerése, az egzotikus nyelvek elsajátítása. Az új évszázad beköszöntével a globális nevelés részévé vált egyebek mellett a globális felmelegedés, az AIDS elleni küzdelem, a környezetszennyezés, a menekültek helyzete, a korrupció, az extrém népességnövekedés, az illegális droghandel, a vallási fanatizmus.¹³

Globális nevelés Magyarországon

A KKM-ben zajlott háttérinterjú elhangzott, hogy a globális nevelés hazánkban még erősen gyerekcipőben jár. A politikai szándék azonban már megszületett, hiszen a kormány fontosnak tartja, hogy a felcseperedő generációk ne tekintsék pénzkidobásnak az amúgy is csekély NeFe költségvetést. Ennek alkalmából januárban egy társadalmi vitára került sor a KKM, az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI), a civil szervezetek, a szakmai kutatóintézetek és a témában jártas szakemberek részvételével. Ezen az alkalmon megvitatták a kormány és a civilek álláspontját, valamint az EMMI képviselője kifejtette, hogy nincsen jogszabályi akadálya a globális nevelés beépítésének a közoktatásba, azonban a feltételek egyelőre nem adták rá. A pedagógusok túlságosan le vannak terhelve, valamint nem áll rendelkezésre rendezett felkészítő anyag sem egyelőre. Az EMMI szeptembertől elindít egy oktatási portált, ahová feltöltésre kerülnek a globális neveléssel kapcsolatos tanári felkészítő anyagok. A KKM kötelezettséget vállalt a globális nevelés koncepció kidolgozására a társmisztériumokkal és a civil szervezetekkel karöltve.

A globális nevelés azonban a civil szervezetek szervezésében egyre aktívabban van jelen Magyarországon. Az ELTE keretein belül működik egy globális nevelés tudásköz-

¹¹ ABDULLAHI, S. A.: *Rethinking Global Education in the Twenty-first Century*. In. ZAJDA, JOSEPH (szerk.): *Global Pedagogies - Schooling for the Future*. Dordrecht, 2010, Springer Netherlands, 23-34. oldal

¹² ABDULLAHI, S. A.: *Rethinking...*

¹³ ABDULLAHI, S. A.: *Rethinking...*

pont, illetve az Artemisszió Alapítvány szervezésében megjelent egy tanárokat felkészítő kézikönyv „A világ osztályteremben” címmel. Szintén az Artemisszió Alapítvány közreműködésének segítségével jöhetett létre egy középiskolásoknak szánt nemzetközi projekt. Az Észak-Dél kapcsolat program keretében 4 magyar középiskola diákjai és tanárai vettek részt közös programokon Sierra Leone-i, ghánai, szlovén, dán és bolgár diákokkal és tanárokkal a 2013. januártól 2014. novemberig tartó program keretében. Fontos globális neveléssel foglalkozó program továbbá a Cromo Alapítvány által itthon meghirdetett Tide projekt, amelyben magyar részről az ÉFÉOSZ (Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Egyesülete) vesz részt belga, brit, finn, olasz szervezetekkel egyetemben 2014 áprilisa és 2015 szeptembere között.

Globális nevelés Csehországban

Csehországban már régóta jelen van a globális nevelés az oktatásban. Interjúalanyom szerint a jelenlegi munka az új globális nevelés stratégia írása körül zajlik, ugyanis a most érvényes stratégia 2015-ig szól. Véleménye szerint a legfontosabb, hogy új, naprakész akadémiai és gyakorlati oktatóanyagok készüljenek a tanároknak, ugyanis a jelenlegiek már több, mint 10 éve készültek és már kezdenek elavulni.

A jelenleg még érvényes stratégia nagyon világosan fogalmazza meg a globális nevelés által elsajátítani kívánt képességeket. Ilyen többek között a problémaelemzés, a problémamegoldás, a hatékony együttműködés, az önálló érvelés és a rendszerben való gondolkodás. A stratégia kifejti, hogy a globális nevelés által a diákok megértik, hogy milyen tényezők befolyásolják az emberi fejlődést, vagy a legfontosabb globális kérdéseket, valamint megértik a különféle nehézségek között élő emberek helyzetét és a világban jelenlévő társadalmi és gazdasági különbségeket. A globális nevelés által körüljárt témák:

1. a globalizáció és az interdependencia (kulturális, társadalmi, politikai globalizáció, globális migráció, nemzetközi szervezetek),
2. az emberi jogok (alapvető emberi jogok, gyermekek és idősek jogai, diszkrimináció és xenofóbia, férfiak és nők egyenjogúsága, stb.),
3. a globális ügyek (aluliskolázottság, egészségügy, ivóvízhiány, népességrobbanás, szegénység és egyenlőtlenség, stb.),
4. humanitárius segítségnyújtás és fejlesztési együttműködés (Millenniumi Fejlesztési Célok, a fejlesztés koncepciói és kulturális tényezői, a humanitárius segítségnyújtás és fejlesztési együttműködés története, elvei és okai, stb.).¹⁴

A stratégia szerint a globális nevelés legfőbb elvei többek között a globális felelősség, a partnerség, a szolidaritás, a kölcsönös függés, a társadalmi igazságosság, a fenntartható fejlődés és a kritikai gondolkodás. A cseh stratégiának célja, hogy óvodás kortól kezdve egészen a felsőoktatás végéig minden fiatal részesüljön a globális nevelésben az oktatási intézményen kívül is.¹⁵

A globális nevelés stratégia legfőbb céljai egyebek mellett, hogy minden cseh állam-

¹⁴ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE CZECH REPUBLIC: *National Strategy for Global Development Education 2011-2015*. 2011.

¹⁵ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE CZECH REPUBLIC: *National Strategy...*

polgárnak legyen hozzáférése a globális neveléshez, illetve ösztönözve legyenek a világ problémáival való foglalkozásra, hogy az oktatásban mindennapivá váljon a globális nevelés, illetve a pedagógusok továbbképzése a globális nevelés témájában lehetséges legyen.¹⁶

Globális nevelés Lengyelországban

A lengyel oktatásban 2008-ban indultak el az egyeztetések az illetékes minisztériumok és a civil szervezetek között a globális nevelést illetően. Habár nincsen elérhető angol nyelvű globális nevelés stratégia Lengyelországról, de a célok alapvetően hasonlítanak a cseh törekvésekre.¹⁷

A lengyel diákoknak földrajz órákon a globális neveléssel szerzett ismereteikkel meg kell tudniuk különböztetni többek között a Föld északi és déli részének társadalmi és gazdasági jellegzetességeit, vagy éppen meg kell tudniuk állapítani az energiaforrások felhasználásának változatosságát és a nem megújuló energiaforrásoktól való függőséget. Ismerniük kell a globalizációs folyamatokat és azok hatásait helyi és regionális szinten, valamint fel kell ismerniük a klímaváltozás okait.¹⁸

A tanárok oktatása hasonlóan nagy hangsúlyt kap Lengyelországban is. Az oktatók rendszeres és intenzív továbbképzésben, hosszú távú és egyéni módszertani képzésben részesülnek, valamint törekedniük kell arra, hogy a globális nevelésben megtapasztaltakat alkalmazzák a helyi közösségekben is.¹⁹

A konkrét oktatási példák közül a riport a 2007-es és 2008-as „globális nevelés hét” eredményeit mutatja be, amely során 1000-1000 tanár továbbképzésével 50-50 ezer diákkal tudták megismertetni a globális nevelést. A felsőoktatásban pedig ösztöndíjas kutatásokkal sarkallják a hallgatókat a globális neveléssel való foglalkozásra.²⁰

Globális nevelés Szlovákiában

A globális nevelés az uniós csatlakozással együtt került be a szlovák nemzetközi fejlesztési politikába. A jelenleg érvényben lévő stratégia jövőre jár le, célcsoportja pedig a köz- és felsőoktatásban tanuló diákok, illetve tanáraik, valamint az oktatás területén kívül a média, a nyilvánosság, illetve a közsféra. A stratégia fő célja, hogy a célcsoportok számára biztosítsa az információhoz való hozzáférést a környezeti, gazdasági, társadalmi és politikai folyamatokkal kapcsolatban, hogy fejlessze a kritikai gondolkodást, illetve a globális állampolgárság tudatot.²¹

A stratégia affektív céljai egyebek mellett a felelősségtudat elsajátítása, a szolidaritás növelése, más véleményének a tisztelete, a közös együttműködésre való haj-

¹⁶ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE CZECH REPUBLIC: *National Strategy...*

¹⁷ O'LOUGHLIN, EDDIE - WEGIMONT, LIAM (szerk.): *Global Education in Poland*. Amsterdam. 2009.

¹⁸ O'LOUGHLIN, EDDIE - WEGIMONT, LIAM (szerk.): *Global Education...*

¹⁹ O'LOUGHLIN, EDDIE - WEGIMONT, LIAM (szerk.): *Global Education...*

²⁰ O'LOUGHLIN, EDDIE - WEGIMONT, LIAM (szerk.): *Global Education...*

²¹ MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC: *National Strategy for Global Education 2012-2016*. 2012.

lam növelése, a fenntartható fejlődésért történő felelősségvállalás és a kölcsönös interdependencia megértése.²²

A stratégia pszichomotorikus céljai az állampolgári jogok gyakorlása, a problémafelismerés-, elemzés-, és megoldás képességének elsajátítása, a hatékony együttműködés, az önálló véleményalkotás, mások véleményének az elfogadása, vagy a rendszerben való gondolkodás.²³

A stratégia kognitív céljai közé tartozik, hogy a diákok meg tudják különböztetni a Föld különböző részein uralkodó társadalmi, környezeti, politikai és gazdasági nehézségeket vagy felismerjék a legfontosabb globális események okait és következményeit.²⁴

A globális nevelés stratégia alapelvei közé tartozik a globális felelősségvállalás, a szolidaritás, a kölcsönös interdependencia, az együttműködés, illetve a fenntartható fejlődés is. A kritikai gondolkodás, a kommunikációs, a problémamegoldó, a szociokulturális, a gazdasági és a környezeti képességek is javulnak a globális nevelés koncepciójának köszönhetően.²⁵

A globális nevelés stratégiája:

1. a globalizációval és a kölcsönös interdependenciával (a gazdasági globalizáció, a fenntartható fejlődés, migráció),

2. a globális problémákkal (Millenniumi Fejlesztési Célok, szegénység és egyenlőtlenség, egészségügy, konfliktusrendezés, etikus kereskedelem, szlovák fejlesztési támogatások, stb.),

3. a multikulturalizmussal (előítéletek, idegengyűlölet, rasszizmus, kulturális és valósi különbségek, kulturális identitás),

4. globális környezeti problémákkal (pazarlás, környezeti migráció, klímaváltozás, megújuló energiaforrások, stb.),

5. emberi jogokkal (nemi egyenlőség, gyermekek jogai, a jó kormányzás) foglalkozik.²⁶

A nemzeti stratégia legfőbb célkitűzései egyebek mellett, hogy minden szlovák állampolgárnak biztosítson hozzáférést a globális problémákról és a fejlődő országok nehézségeiről szóló információkhoz a már meglévő oktatási kereteken belül, valamint biztosítsák az oktatók folyamatos továbbképzését.²⁷

A kutatás eredményeinek összefoglalása

A visegrádi államok vizsgálata után elmondható, hogy a négy ország közül Magyarország igencsak le van maradva a többi államhoz képest a globális nevelés terén, illetve a tematikus Eurobarometer felméréseken is gyengébben teljesített a másik három országhoz képest, amely talán magyarázhatja és igazolhatja a hipotézisemet.

²² MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC: *National Strategy...*

²³ MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC: *National Strategy...*

²⁴ MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC: *National Strategy...*

²⁵ MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC: *National Strategy...*

²⁶ MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC: *National Strategy...*

²⁷ MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC: *National Strategy...*

Mivel az általam kutatott területen nem igazán áll rendelkezésre releváns szakirodalom, amely bizonyítaná az általam felvetett hipotézist, valamint a globális nevelés még nincs jelen a magyar oktatásban, ezért nem tudom teljes biztonsággal bizonyítani, hogy *a magyar fiatalok hozzáállása megváltoztatható a globális nevelés oktatásba való beemelésével.* Azonban a többi, a kutatásban vizsgált közép-kelet-európai állam eredményeit tekintve elképzelhetőnek tartom, hogy hosszú távon bebizonyítható a hipotézisem.

Ahhoz, hogy teljes biztonsággal állíthassam, hogy a hipotézisem igaz, szükség lenne a tematikus Eurobarometer felmérések részletes adatsorára, amely minden kérdést nemzetre és korosztályra lebontva elemez ki, azonban a felméréseket Magyarországon készítő TNS Hoffmann Magyarország Kft-nek nem áll jogában kiadni a részletes adatokat még a KKM-nek sem. Ezen felül úgy gondolom, hogy a teljes bizonyosság állításához még egy feltételnek teljesülnie kell. Mivel Magyarországon az oktatási rendszer még csak most ismerkedik a globális nevelés fogalmával, ezért hosszú éveknek kellene eltelnie ahhoz, hogy konkrét adatokkal vizsgálni lehessen a magyar fiatalok hozzáállását a nemzetközi fejlesztéshez.

Úgy vélem, hogy érdemes lenne 5-8 év múlva megismételni ezt a kutatást, amikor már látható eredményei lehetnének a globális nevelés hatásának Magyarországon. Egy jövőben elvégzett kutatás összehasonlítása a jelenlegi dolgozatommal a külföldi tapasztalatokat figyelembe véve igazolná a hipotézisemet és a magyar fiatalok kevésbé lennének ignoránsak a nemzetközi fejlesztéssel kapcsolatban.

A dolgozatom során nem tudtam foglalkozni a teljes magyar lakosság informáltságával és hozzáállásával, ami a nemzetközi fejlődést illeti. Ha lenne lehetőségem bővebben foglalkozni a témával, akkor tüzetesebben vizsgálnám az előbb említett témát, illetve a Fejlesztés Európai Éve után szívesen elemezném a civil szervezetek által képviselt kommunikációs kampányokat és azok hatékonyságát.

A Szent Ignác Jezsuita Szakkollégium szakkollégistájaként tagja vagyok annak a szakkollégiumon belüli csoportnak, amely Dr. Bördös Éva és dr. Feledy Botond vezetésével nyertes pályázatot nyújtott be a KKM idejéig, a Fejlesztés Európai Évvel kapcsolatos pályázatára, amelyet a dolgozatom során már megemlítettem. Az első félévben terveink között szerepel egy három alkalmas beszélgetéssorozat tartani egyetemisták számára a nemzetközi fejlesztés legérdekesebb, legaktuálisabb témáiban, ahol beszélőpartnereink az állami, a civil és a magánszféra elismert személyei. A kötetlen beszélgetéseken felül terveink között szerepel többek között egy tematikus hónapokkal kapcsolatos kiadvány megszerkesztése, illetve kisfilmek forgatása, amelyek közelebb hozhatják a korosztályunkat a nemzetközi fejlesztés ügyéhez.

Hivatkozásjegyzék:

Tanulmányok és egyéb másodlagos források

- ABDULLAHI, S. A.: *Rethinking Global Education in the Twenty-first Century*. In: ZAJDA, JOSEPH (szerk.): *Global Pedagogies - Schooling for the Future*. Dordrecht, 2010, Springer Netherlands, 23-34. oldal
- EUROBAROMETER: *The European Year of Development – Citizens' Views on Development, Cooperation and Aid*. 2015 (Letöltés helye: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_421_en.pdf, letöltés ideje: 2015. 03.03.)
- HICKS, DAVID: Thirty Years of Global Education: A reminder of key principles and precedents. *Educational Review* 2003. 3. sz. 265-275. oldal
- KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERUM HONLAPJA: *Rövid ismertető: A Fejlesztés Európai Éve (EYD 2015)*. 2015. (Letöltés helye: <http://nefe.kormany.hu/rovid-ismerteto-a-fejleszt-es-europai-eve-eyd-2015>, letöltés ideje: 2015. március 23.)
- MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE CZECH REPUBLIC: *National Strategy for Global Development Education 2011-2015*. 2011. (Letöltés helye: http://www.mzv.cz/file/612337/National_Strategy_for_Global_Development_Education_2011_2015.pdf, letöltés ideje: 2015. március 8.)
- MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC: *National Strategy for Global Education 2012-2016*. 2012. (Letöltés helye: <http://www.mvro.sk/sk/e-kniznica/category/1-dokumenty?start=80>, letöltés ideje: 2015. március 18.)
- O'LOUGHLIN, EDDIE - WEGIMONT, LIAM (szerk.): *Global Education in Europe to 2015 - Strategy, policies and perspectives*. 2002.
- O'LOUGHLIN, EDDIE - WEGIMONT, LIAM (szerk.): *Global Education in Poland*. Amsterdam. 2009. GENE (Letöltés helye: <https://www.polskapomoc.gov.pl/Global,Education,165.html>, letöltés ideje: március 8.)
- *The EYD 2015 Communication Strategy (short version)* - rendelkezésre bocsátotta Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériuma

Irodalomjegyzék:

Könyv:

- PETERS, LAURENCE: *Global Education: Using Technology to Bring the World to Your Students*. Washington D.C. 2009. ISTE
 - ROTBERG, IRIS C. (szerk.): *Balancing Change and Tradition in Global Education Reform*. Plymouth, 2010. Rowman & Littlefield Publishers
 - SUÁREZ-OROCO, MARCELO M. (szerk.): *Learning in the Global Era: International Perspectives on Globalization and Education*. Berkeley, 2007. University of California Press
- Tanulmányok és egyéb másodlagos források:
- O'LOUGHLIN, EDDIE - WEGIMONT, LIAM (szerk.): *Global Education in the Czech Republic*. Amsterdam, 2008. GENE (Letöltés helye: <http://gene.eu/peer-review/>, letöltés ideje: 2015. március 8.)
 - O'LOUGHLIN, EDDIE - WEGIMONT, LIAM (szerk.): *Global Education in Slovakia*. Amsterdam, 2013. GENE (Letöltés helye: <http://gene.eu/peer-review/>, letöltés ideje: 2015. március 8.)

Személyes interjúk:

- **Andrea Girmanova**, projektmenedzser, Platforma MVRO (Az interjú 2015. március 16-án készült.)
- **Elżbieta Kielak**, globális nevelésért felelős koordinátora, Grupa Zagranica (Az interjú 2015. március 22-én készült.)
- **Huber Tímea**, főosztályvezető, Külgazdasági és Külügyminisztérium (Az interjú 2015. március 6-án készült.)
- **Jana Milěřová**, projektmenedzser, FoRS (Czech Forum for Development Co-operation) (Az interjú 2015. március 17-én készült.)

